

Et pagtstegn

Ugens vers

"Israelitterne skal holde sabbatten, så de fejrer sabbat slægt efter slægt som en eviggyldig pagt" (2 Mos 31,16).

Introduktion

Den syvende dag, sabbatten, er som et søm, der – *bank!* – med ubrudt regelmæssighed hver uge bringer os tilbage til grundvolden for alt, vi er eller kunne være. Vi har så travlt, farer omkring, bruger penge, kommer og går, og så – *bank!* – kommer sabbatten og genforener os med vores grundvold, udgangspunktet for alt det, som følger efter, for alt, som betyder noget for os, gør det kun, fordi Gud skabte den og os til at begynde med.

Med uophørlig regelmæssighed kommer sabbatten stille og roligt over horisonten, og breder sig til alle afkroge af vores tilværelse. Den minder os om, at alle dele af vores liv tilhører vores skaber, han, som satte os her i verden, han, som "i begyndelsen" skabte himlen og jorden. Det er en handling, som forbliver den uigendrivelige grundvold for al kristen tro, og som den syvende dag, sabbatten – *bank!* – er det uimodsigelige, stilfærdige og urokkelige tegn på.

I denne uge vil vi studere det tegn i forbindelse med pagten ved Sinaj.

Ugens tekster

Kort overblik over denne uges studium:

Hvor har sabbatten sin oprindelse? Hvad viser, at sabbatten eksisterede før Sinaj? Hvad gør sabbatten til et så passende pagtstegn?

- 1 Mos 2,2-3
- 2 Mos 20,11
- 2 Mos 16
- Hebr 4,1-4
- 2 Mos 31,12-17
- 5 Mos 5,14

Oprindelser

Ofte hører vi udtrykket: *den gamle jødiske sabbat*. Men Skriften er tydelig; sabbatten eksisterede længe, før der var et jødefolk. Dens oprindelse findes i selve skabelsesugen.

1 Mos 2,2-3
2 Mos 20,11

Hvor placerer disse tekster tydeligt og utvetydigt sabbattens oprindelse?

Selv om 1 Mos 2,2-3 ikke identificerer "den syvende dag" som sabbatten (det kommer først i 2 Mos 16,26.29), er det klart antydnet i udtrykket "på den syvende dag hvilede han" (1 Mos 2,2). Ordet "hvilede" (*shabat* på hebraisk) er beslægtet med navneordet "sabbat" (*shabbat* på hebraisk). "Ordet 'sabbat' anvendes ikke [i 1 Mos 2,2], men det er helt sikkert, at det var forfatterens hensigt at fastslå, at Gud velsignede og helligede den syvende dag som sabbat" (G.F. Waterman, 5. bd. s. 183). 1 Mos 2,2 lærer tydeligt sabbattens guddommelige oprindelse og dens oprettelse som en dag med velsignelser for hele menneskeheden.

Mark 2,27

Jesus siger, at sabbatten blev til for menneskene. Det indbefatter menneskeheden som et hele, ikke kun jøderne. Hvorfor hvilede Gud selv på den syvende dag? Havde han brug for det? Hvilken anden hensigt kan hans hvile have haft?

Nogle kommentatorer har antydnet, at Gud havde brug for fysisk hvile efter at have skabt. Men den sande hensigt med Guds hvile var at give et guddommeligt forbillede til menneskeheden. Menneskene skal også arbejde i seks dage og derefter hvile på den syvende dag, sabbatten. Teologen Karl Barth foreslog, at Guds hvile ved afslutningen af skabelsen var en del af "nådens pagt", hvor menneskeheden blev indbudt til "at hvile sammen med ham ... at få del i [Guds] hvile" (*Church Dogmatics*, 3. bd. 1. del, s. 98).

I sin kærlighed kaldte Gud dagen efter deres skabelse mand og kvinde til at have fællesskab i hvilen. Han ønskede, at de skulle opnå et intimt samfund med ham, i hvis billede de var blevet skabt. Det fællesskab skulle vare evigt. Efter menneskenes syndefald har sabbatten tilbudt et ugentligt højdepunkt i livet med Frelseren.

Til eftertanke

Hvad ville du svare, hvis nogen spurgte dig: Hvordan har sabbats-helligeholdelse styrket dit forhold til Gud?

Sabbat før Sinaj

"[Da] sagde han til dem: 'Det er det, Herren har befaleet: I morgen er det hviledag, hellig sabbat for Herren. Bag, hvad I vil bage, og kog, hvad I vil koge. Men alt det, der bliver tilovers, skal I lægge til side og opbevare til næste morgen'" (2 Mos 16,23).

2 Mos 16

I dette kapitel fortælles om mannaen, som blev givet til Israel i ørkenen, før Sinaj. Læg mærke til, hvad beretningen fortæller:

1. Kun en regulær portion manna kunne bruges hver dag; men den sjette dag skulle man samle en dobbelt portion.
2. Der blev ikke givet nogen manna om sabbatten.
3. Den ekstra portion, som blev gemt fra den sjette dag og skulle spises på sabbatten, blev ikke dårlig. Det kunne ikke lade sig gøre på nogen anden dag.

2 Mos 16,23-28

Hvad viser denne beretning om sabbattens hellighed, før loven blev givet på Sinaj?

"Lighedstegnet mellem sabbatten og den syvende dag, erklæringen om, at Herren gav israelitterne sabbatten, og optegnelsen om, at folket på Guds befaling hvilede på den syvende dag, peger alt sammen uigenkaldeligt på det faktum, at sabbattens oprindelse går tilbage til begyndelsen [skabelsen]" (G.F. Waterman, *The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible*, 5. bd. s. 184).

I 2 Mos 16 er der meget mere om sabbatten, end man opdager ved første øjekast. Se, hvad vi kan lære derfra:

1. Hvilken dag er forberedelsesdag før sabbatten?
2. Hvilken dag i ugen er sabbatten?
3. Hvor kom sabbatten fra?
4. Hvilken slags dag skulle sabbatten være?
5. Er sabbatten en fastedag?
6. Er sabbatten en prøve på loyalitet over for Gud?

Til eftertanke

Hvordan stemmer din opfattelse af sabbatten i dag overens med, hvad der siges om sabbatten i 1 Mos 16?

Et pagtstegn

"Israelitterne skal holde sabbatten, så de fejrer sabbat slægt efter slægt som en eviggyldig pagt. Den er et tegn mellem mig og israelitterne til evig tid; for på seks dage skabte Herren himlen og jorden, men på den syvende dag hvilede han og pustede ud" (2 Mos 31, 16-17).

2 Mos 31,13.17
Ez 20,12.20

Fire gange i Bibelen omtales sabbatten som "et tegn". I Bibelen fungerer sabbatten som et tegn i den betydning, at det er et ydre mærke eller objekt eller en tilstand, som skulle udtrykke et meget bestemt budskab. Sabbatten var et pagtstegn "mellem mig og israelitterne til evig tid" (2 Mos 31,13). Det var den, fordi Gud sagde det.

1 Mos 2,3
Hebr 4,1-4

Hvorfor valgte Gud at bruge sabbatten som et pagtstegn? Hvad er der ved sabbatten, som gør den til et passende symbol på det frelsende forhold, vi kan have med Gud? Husk, at en afgørende side ved pagten er, at vi bliver frelst af nåde, at vores gerninger ikke kan frelse os. Hvad er der ved sabbatten, som gør den til et passende symbol på et sådant forhold?

Det fascinerende ved sabbatten som et tegn på nådespagten er, at i århundreder har jøderne opfattet sabbatten som tegnet på den messianske genløsning. I sabbatten så de en forsmag på frelsen i Messias. Når vi forstår, at frelse kun opnås ved nåde, og når vi opfatter pagten som en nådespagt, bliver forbindelsen mellem sabbatten og frelsen meget tydelig (5 Mos 5,13-15). I modsætning til den almindelige opfattelse er sabbatten et tegn på Guds frelsende nåde; den er ikke et tegn på frelse ved gerninger.

Til eftertanke

Hvordan opfatter du, hvad det betyder at hvile på sabbatten? Hvad gør du, der er anderledes på den dag, som gør den til "et tegn"? Ville nogen, der kender dig, se på dit liv og opdage, at sabbatten virkelig er en særlig dag for dig?

Et tegn på helligelse

2 Mos 31,12-17

Denne tekst er et usædvanligt rigt sabbatsafsnit. Det følger umiddelbart efter Guds instruktioner om helligdommens opførelse og dens tjenester (2 Mos 25,1 til 2 Mos 31,11).

Ideen om sabbatten som et tegn, et synligt, ydre og evigt tegn mellem Gud og hans folk, udtrykkes for første gang i dette tekstafsnit. Teksten indeholder nogle fascinerende begreber, som er værd at studere. To nye tanker sammenkædes i teksten:

1. Sabbatten er et tegn på kundskab.
2. Sabbatten er et tegn på helligelse.

Tænk over ideen om et tegn i forbindelse med kundskab. Den hebraiske opfattelse af kundskab indbefatter intellektuelle, relationelle og emotionelle sider. "At vide" betød ikke kun, at man kendte til fakta, især hvis det involverede en person. Det betød også at have et meningsfuldt personforhold med den person, man kendte. At kende Herren betød at være i det rette personlige forhold til ham – at "tjene" ham (1 Krøn 28,9), at "frygte" ham (Es 11,2), at "tro" ham (Es 43,10), at "stole på" ham og "søge" ham (Sl 9,10) og at "påkaldede hans navn" (Jer 10,25).

Læs alle de tekster, der henvises til i afsnittet ovenover. De vil hjælpe dig til bedre at forstå, hvad det vil sige at "kende" Herren.

I tillæg har sabbatten betydning som et tegn på helligelse. Den betyder, at Herren "helliger" sit folk (se 3 Mos 20,8) ved at gøre dem "hellige" (5 Mos 7,6).

Helligelsesprocessen skyldes lige så meget Guds forløsende kærlighed som hans frelse og forsoning. Både retfærdiggørelse og helliggørelse er Guds gerning: "Det er mig, Herren, der helliger jer" (3 Mos 20,8). Sabbatten er altså et tegn, der giver os kundskab om, at Gud er den, der helliger. "Sabbatten, som blev givet til verden som et tegn på Gud som Skaberens, er også tegnet på ham som den, der helliger." (Ellen White, *Testimonies for the Church*, 6. bd. s. 350).

Til eftertanke

Tænk over sabbatsdagen og helligelsesprocessen, dvs. det at blive helliget til Gud. Hvilken rolle spiller sabbatten i den proces? Hvordan kan Gud bruge vores erfaring med at helligholde sabbatten i hans proces med at hellige os?

Husk sabbatsdagen

"Husk sabbatsdagen og hold den hellig" (2 Mos 20,8).

Sabbatten var og er et tegn, som mennesket skal huske. Ordet at huske kan have flere funktioner. For det første betyder at huske noget, at man ser tilbage, ser på fortiden. I dette tilfælde peger det hen til skabelsen ved Guds ord, som nåede sit klimaks ved indstiftelsen af sabbatten som en egentlig dag til hvile og særligt samvær med Gud.

Formaningen om at huske har dernæst også betydning for nutiden. Vi skal ikke kun "huske" sabbatten (2 Mos 20,8); vi skal også "give agt" på den og "holde" den hellig (se 5 Mos 5,12). Sabbatten har derfor også betydning for os her og nu.

Til sidst peger formaningen om at huske også fremad. Den, der husker at holde sabbatten, har en lovende, rig og meningsfyldt fremtid sammen med sabbattens herre. Han eller hun forbliver i pagtsfællesskabet; for han eller hun forbliver i Herren. Når vi opfatter pagten som en relation mellem Gud og mennesker, får sabbatten, som i høj grad kan være med til at styrke den relation, særlig stor betydning.

Ved at huske skabelsen og Skaberens, husker Guds folk også Guds nåde og frelse. Se 5 Mos 5,14, hvor sabbatten i den sammenhæng ses som et tegn på befrielsen fra slaveriet i Egypten, som er et symbol på den ultimative frelse, vi finder i Gud. Skabelse og genskabelse hører sammen. Det første gør det andet muligt. Sabbatten er et tegn, der fortæller, at Gud både er skaber af denne verden og skaber af vores frelse.

Til eftertanke

"Ved at holde sabbatten hellig skal vi vise, at vi er hans folk. Hans ord siger, at sabbatten er et tegn, som skal kendetegne hans lovlige folk ... De, som holder Guds lov, vil være et med ham i den store strid, som begyndte i himlen mellem Satan og Gud" (Ellen White, *Selected Messages*, 2. bd. s. 160).

Hvilken betydning tillægger Ellen White sabbatten i dette citat?

Til videre studium

- Ellen White, *Patriarker og profeter*, "Fra Det røde Hav til Sinaj", s. 145-150.

De Ti Bud definerer grundlæggende forholdet mellem Gud og mennesker og forholdet mennesker imellem. I centrum finder vi sabbatsbuddet, som på en særlig måde identificerer sabbattens Herre og hans autoritetsområde. Bemærk følgende to aspekter:

- 1) Guddommens identitet:** Jahve (Herren), som er Skaberen (2 Mos 20,11; 2 Mos 31,17), hvilket giver ham en enestående position.
- 2) Udstrækningen af hans ejerskab og autoritet:** "himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer" (2 Mos 20,11; 2 Mos 31,17).

Disse to kendetegn var typiske elementer i de segl, der blev sat på pagtsdokumenter i Mellemøsten i oldtiden. Seglet blev oftest placeret midt i pagtsdokumentet og indeholdt **(1)** guddommens navn (ofte en hedensk gud) og **(2)** udstrækningen af ejerskab og autoritet (ofte et bestemt geografisk område).

"Åndens helligelse tilkendegiver forskellen mellem dem, der har Guds segl og dem, der holder en falsk hviledag. Når prøven kommer, vil det tydeligt fremgå, hvad dyrets mærke er. Det er søndagshelligholdelse ... Gud har bestemt, at den syvende dag er hans sabbat [2 Mos 31,13. 17. 16 citeret]. På denne måde optrækkes skellet mellem de trofaste og de troløse. De, som ønsker at modtage Guds segl på deres pande, må holde det fjerde buds sabbat" (Ellen White, *The SDA Bible Commentary*, 7. bd. s. 980-981).

Spørgsmål
til drøftelse

- 1. Læs 3 Mos 19,30. Læg mærke til, hvordan helligdommen og sabbatten sammenkædes. Hvorfor giver det god mening med denne forbindelse, når vi tænker over det, vi har lært om, hvad sabbatten er et tegn på?**
- 2. Spørg dig selv: "Har sabbatshelligholdelse styrket min vandring med Gud?" Hvis ikke, hvilke ændringer kan du foretage dig?**

Resumé

Sabbatten er et pagtstegn, der strækker sig frem til den tid, hvor frelsesplanen vil blive endeligt fuldbyrdet. Den peger tilbage til skabelsen. Og som et tegn på nådens pagt peger den frem til den endelige genskabelse, hvor Gud gør alting nyt.

